RuimZicht

Officieel orgaan van Stichting Ruimzicht

JAARGANG 133 - NUMMER 1
Februari 2013

Redactie: Cornelis Houtmanstraat 2, 3572 LV Utrecht | Email: fahadekok@zuimzicht.nl info@ruimzicht.nl | www.ruimzicht.nl | Tel. (030) 25 40 248

Roeping en Beweging

van beroepingswerk naar beroepingswerk

In haar biografie over Annie M.G. Schmidt, beschrijft Annejet van der Zijl hoe Annies vader na bijna achttien jaar predikantschap in Kapelle een beroep ontvangt uit Sittard. Dominee Schmidt bedankt voor het beroep. Met de kerkvoogden is hij een door zijn vrouw gewenste verbouwing van de pastorie overeengekomen en tijdens de kerkdienst meldt hij de gemeente dat het God is die hem gevraagd heeft te blijven. Maar voor Annie staat vast dat het vooral de eenden zijn die haar vader in Zeeland houden.
Deze anekdote uit 1927 vormt een illustratie van de – onveranderde - complexiteit van het thema mobiliteit van predikanten.

In het afgelopen jaar heb ik in opdracht van het Mobiliteitsbureau Predikanten & Kerkelijk Werkers van de Protestantse Kerk in Nederland en financieel mogelijk gemaakt door Stichting Ruimzicht, onderzoek gedaan naar twee vragen die aan de mobiliteit van dominees raken:

- Hoe kan tijdige verandering van het werkveld van predikanten worden bevorderd, om de groei en bloei van zowel predikanten als gemeenten te stimuleren? (Een nieuwe uitdaging)
- Hoe kunnen aankomende en ervaren predikanten zich presenteren, trouw aan zichzelf, met oog voor de eigenheid van het ambt? (Jezelf in de markt zetten)

Het lijkt er op dat de mobiliteit van predikanten stagneert. Het lukt dominees lang niet altijd om van standplaats te veranderen ook al willen zij dat wel. Vaak heeft dat te maken met het feit dat zij er niet in slagen goed 'in beeld' te komen bij gemeenten. Tegelijkertijd zien we een tendens onder predikanten om juist niet van standplaats te willen veranderen, ook al zijn zij volgens de orde van de kerk na vier jaar beroepbaar.

Belangrijke vooronderstelling bij het onderzoek is dat de groei en bloei van de predikant effect heeft op de gemeente die gediend wordt én dat een tijdige verandering van standplaats aan die groei en bloei kan bijdragen.

Voor het onderzoek is in kaart gebracht hoe het met de mobiliteit van de dominees is gesteld. In 2011 bleek 1 op de 4 gemeentepredikanten langer dan 10 jaar in de gemeente te staan. De komende jaren zal de uitstroom van predikanten – door emeritaat – de instroom van proponenten flink te boven gaan en dat biedt, in een 'krimpende' kerk, perspectief voor de mobiliteit.

Ik laat hier – gezien de ruimte – buiten beschouwing of het veranderen van standplaats wel zo noodzakelijk is. Bij predikanten die liever (nog) niet beroepen willen worden spelen vaak praktische motieven: de werkende partner, studerende kinderen en het eigen huis. Maar ook het gebrek aan fulltime plaatsen en doorgroeimogelijkheden of – heel anders – teleurstelling over de kwaliteit van de beroepingsprocedures spelen een rol. En dan is er ook het besef dat je wel 'weet wat je hebt' maar niet wat je krijgt.
Bij gemeenten zie je een toenemend op safe spelen, waardoor beroepingsprocedures steeds langer duren. Ook lijkt het erop dat de dominee – die vooral niet ouder moet zijn dan 45 – in eigen persoon de teruggang in het kerkbezoek tot staan moet brengen.

Zowel bij gemeenten als predikanten is in zijn algemeenheid sprake van een verzakelijking van het beroepingswerk. Op zich is dat niet verkeerd, zolang het maar niet bij zakelijkheid blijft. Mijns inziens zou binnen de kerk (maar niet alleen daar) de roeping weer meer in beeld mogen komen. Deze speelt een belangrijke rol aan het begin van de ambtelijke loopbaan maar dreigt daarna te vervluchtigen. Terwijl het juist de dominee is die weet heeft van het gezonden zijn, van het vreemdeling-zijn, samenhangend met de vreemdheid van het Woord.
Tegenwoordig wordt steeds meer ingezien dat behalve competenties iemands bezieling essentieel is. Roeping sluit hier nauw op aan, omdat het ook hier gaat om iemands diepste drijfveer. Al komt die van elders...

Het kan haast niet anders of bezinning op hun roeping houdt predikanten in beweging. Dat gebeurt op verschillende manieren: door verbonden te blijven aan de huidige gemeente, door gehoor te geven aan de roep vanuit een andere gemeente of door talenten elders - binnen of buiten de kerk – in te zetten. Nieuwe uitdagingen kunnen dan ook schuilen in een consulentschap of een verfrissende training. Maar zou een ruiling van standplaats (bijv. in de regio) geen optie zijn? En hoe zit met de actualiteit van de 'tentenmakeraanpak' (Hand. 18:3)?

Daarvoor is een goed zicht op wie je bent van groot belang, in een doorleefde spiritualiteit.
Zodat je jezelf geloofwaardig kunt presenteren. De ene predikant doet dat via een flitsende Facebookpagina, een ander door het schrijven van een boekje of met een opvallende brief aan een beroepingscommissie.
Zie hier in – zeer – kort bestek de hoofdlijn van de nota Roeping en Beweging.

ds. Gerrit van Meijeren is predikant in landelijke dienst

Ruimzicht en het predikantschap

Vanaf het allereerste begin heeft Ruimzicht zich ingezet voor (aanstaande) predikanten: in opleiding (zaterdagcursus Grieks en Latijn), financiële ondersteuning (Aktie Late Roepingen) en begeleiding (internaat Doetinchem en Nieuw Ruimzicht). De huidige convivia werden gevestigd in universiteitssteden met een kerkelijke opleiding om – onder andere – jonge theologen een prettig onderkomen te bieden. In de statuten staat het zo geformuleerd: 'De stichting stelt zich ten doel het ondersteunen en begeleiden van personen die zich voorbereiden op het ambt van predikant in de Protestantse Kerk in Nederland en het meewerken aan de goede uitoefening van dit ambt'.
In de afgelopen 2 jaar heeft Ruimzicht zich opnieuw georiënteerd op de doelstelling en zich de vraag gesteld hoe die doelstelling in de huidige tijd moet worden verstaan. In een veranderende samenleving verandert namelijk ook de positie van de kerk én de rol van de predikant. Wat betekent in dat geval 'ondersteunen en begeleiden' en hóe draag je bij aan een 'goede' uitoefening van het ambt?
In dit nummer kunt u daarover lezen. Gerrit van Meijeren schrijft over het door hem verrichte onderzoek naar de (im)mobiliteit van predikanten, Anne Weiland over de vorderingen van het coachproject en Gerie Stougie over haar ervaringen als 'late roepinger'. Jóng geroepenen zijn er ook en dus hebben we twee portretjes opgenomen van conviviumbewoners die zich aan de PThU voorbereiden op het predikantschap. Wat verwachten zij van een toekomst in de kerk?

Florida de Kok,
predikant Stichting Ruimzicht

IN DIT NUMMER O.A.:

Roeping en Beweging 1
Focus op het predikantschap 2
Tussentijd - op weg naar het predikantschap..... 2
Theoloog, tussen God en Cultuur 3
Helend aanwezig zijn..... 3
Reünie Nieuw Ruimzicht 71/72... 3
Personalia, keukenblok, Het zwaard 4

Ruimzicht Nieuwsbrief 1 2013 Februari.indd 1 22-1-13 10:54

Focus op het predikantschap

In december 2012 hebben predikanten uit alle hoeken van het land op het kantoor van Ruimzicht met elkaar gereflecteerd op vragen rond het predikantschap. De predikanten die we hiervoor hadden uitgenodigd hadden zich in de loop van het jaar aangemeld als deelnemer aan het project 'pilotstudy bevlogen predikanten'. Met enthousiasme werd gereageerd op onze uitnodiging voor de focusgroep en 26 predikanten namen uiteindelijk deel. Het doel van deze bijeenkomst was zicht te krijgen op welke factoren van invloed zijn op bevlogenheid van predikanten en hoe spiritualiteit daarin een rol speelt. Aan de hand van een aantal vragen wilden we zoveel mogelijk informatie over deze onderwerpen op tafel krijgen. En dat is gelukt! Mede dankzij deze gesprekken hebben we definitieve keuzes voor de opstelling van de vragenlijst en het coachtraject gemaakt.
Eén van de vragen die centraal stond was de vraag naar wat geeft mij als predikant de meeste energie in mijn werk? Een grote bron van inspiratie voor de aanwezige predikanten bleek het samenbinden van mensen, het creatief met teksten en liturgie bezig kunnen zijn in de gemeente, bijzondere ontmoetingen met mensen in het pastoraat of het samen actief bezig zijn. De keerzijde van die vraag "Wat kost mij de meeste energie en waar zou ik, als het kan, vanaf willen?" gaf antwoorden als energie, die weglekt door allerlei administratieve zaken en regelwerk. Maar ook de leegloop in de kerk, mensen die slecht naar elkaar luisteren of de hakken in het zand zetten bij vernieuwende initiatieven ervaren de aanwezige predikanten als energieslurpers.
Als factoren, die van invloed zijn op de bevlogenheid van de predikant, werden het 'schouder aan schouder staan met hetzelfde doel voor ogen' genoemd of bevestiging krijgen over wat goed gaat en steun vanuit de gemeente en van collega's. Ook het ruimte krijgen voor een frisse blik en nieuwe activiteiten ontplooien geeft een predikant meer werkplezier. Het fulltime werken in plaats van het altijd tijd tekort komen in een parttime baan. En dan de ruimte van de relativering "Er gebeurt meer dan je meemaakt, helemaal niet erg!" Dat maakt de weg vrij om bevlogen te zijn.
De vraag "Wat is spiritualiteit en is er een speciaal moment waarop spiritualiteit je handelen en denken bepaalde"? gaf een scala aan persoonlijke voorbeelden. Zoals de predikant die aangaf altijd wakker te worden met een liedtekst in haar hoofd, elke dag weer anders, elke dag weer inspirerend. Het zichzelf openstellen voor de Eeuwige, wat ook ontspanning en afstand vraagt soms. Het tevoorschijn halen van de gedachte te leven in de goedheid van God.
Alle predikanten hadden tevoren de vragen toegestuurd gekregen en ieder had zich goed voorbereid. Er werd heel

aandachtig geluisterd naar elkaar. Twee uur lang. Pure inhoud. Het was een hartverwarmende ontmoeting.
Tot slot de vraag "Welke steun verwachten de predikanten van het coachtraject"? Duidelijkheid voor zichzelf waar energie weglekt, een reisgenoot voor onderweg, een betere energiebalans of hulp bij loopbaanperspectief, leren nee zeggen of minder hard te werken.....
Het gesprek was een geschenk aan elkaar. Een cadeautje van bevlogenheid.

Anne Weiland,
projectleider coachtraject

Gerie Stougie is predikant in opleiding. Halverwege dit jaar hoopt zij haar studie af te ronden en zich beroepbaar te stellen

Tussentijd – op weg naar het predikantschap

Tot voor kort kon ik mij het leven niet voorstellen zonder het ritme van een schooljaar met alle verplichtingen en vakanties. Veertig jaar was ik leerling en student, twintig jaar daarvan ook docent. Na de middelbare school studeerde ik geschiedenis. Ik had een inspirerende geschiedenisleraar en ik dacht: bij die studie kun je de hele dag lezen. Het lezen leidde tot vertellen: ik gaf geschiedenis en tien jaar lang ook filosofie. Prachtige vakken op een reformatorische school. Ik groeide met de leerlingen mee en genoot van de wisselwerking tussen mijn lessen en hun leven. Maar het lesgeven was ook altijd een last: het werk is nooit af en het kan altijd beter. Ik ging weer studeren: eerst een paar jaar filosofie en toen theologie: colleges op zaterdag

pasten toch beter in mijn schoolritme. De studie was een heilzaam 'tegenover'. Ik las weer. En iedere zaterdagmorgen de vreugde van de wandeling door de ontwakende stad en dan de colleges. Studeren was doel op zich. Soms dacht ik: zou ik iets met de studie gaan doen? Ik besloot de Master Geestelijke Verzorging te halen: ik wilde weten of ik het zou kunnen; geestelijk verzorger zijn en omgaan met mensen. Een stage in een verpleeghuis overtuigde mij dat het mooi en zinvol werk was. Tot mijn verrassing vond ik het heerlijk om voor te gaan in de diensten in het huis. De meerwaarde van het werk lag voor mij in de combinatie van ontmoetingen door de week met de diensten op zondag: dat gaf aan beiden een gevoel van urgentie. En iemand vroeg: 'hoe ga je al die studiejaren vruchtbaar maken?' Daarover wilde ik verder denken: daarom begon ik na de Master Geestelijke Verzorging aan de Master voor gemeentepredikant. Dankzij een beurs van Ruimzicht kon ik in het afgelopen jaar school beperken tot drie dagen in de week en verder naar hartelust studeren en stage lopen. Hydepark en stage versterkten de reflectie op de vragen: kan ik het of kan ik het leren? Mag ik het doen? Wil ik predikant worden? Denken en doen leidden er toe dat ik preekconsent aanvroeg en afscheid nam van school. Deze winter volg ik de laatste colleges. Sinds kort heb ik twee deeltijdbanen als pastoraal werker. Iedere stap is tot nu toe voorspoedig geweest en daar ben ik God dankbaar voor. Deze maanden zijn een vreugdevolle tussentijd tussen mijn leven als docente en, naar ik hoop, een leven als predikant. Ik voel me een bevoorrecht mens: met de ervaring van zoveel jaren school en studie; met de mogelijkheid om iets nieuws te gaan doen – sadder and wiser, dat ook, en met een gevoel van grote verantwoordelijkheid. Ongetwijfeld zal ik ook als predikant denken: het werk is nooit af en het kan altijd beter. Maar uit het gedicht Tussenuur neem ik de laatste regels mee, in mijn bagage voor mijn nieuwe leven: Waar staat van 'wandelen voor Uw aangezicht?' Een tussenuur. In deze geur, dit licht. Het is mijn arbeid, en Gij ziet mij aan. (Ida Gerhardt)

Gerie Stougie

Ruimzicht Nieuwsbrief 1 2013 Februari.indd 2 22-1-13 10:54

Theoloog tussen God en cultuur

De theologiestudie wordt voor mij steeds concreter, vooral ook omdat ik vanaf februari stage ga lopen in de Oude Kerk te Amsterdam. Daar hoop ik praktijkervaring op te doen met preken, pastoraat, de plek van de kerk in een grote stad, kortom: alles waar een predikant zich mee bezig houdt. Ik vind dat spannend, maar het lijkt me ook erg leerzaam. Ik wil daar verder ontdekken of en hoe ik predikant wil worden. Na mijn studie wil ik graag met God en mensen in de wisselwerking van theorie en praktijk bezig zijn. Mijn eigen zoektocht naar God, en mijn kennis van mensen, samenleving en organiseren wil ik verbinden met mensen die zoeken naar het goede (samen)leven. God is het belangrijkste woord dat gelovigen hebben in te brengen in die zoektocht. Vanuit die overtuiging zou ik graag op het snijvlak van theologie en cultuur bezig willen zijn. Ik hoop er veel over te praten met anderen, erover te schrijven en erover na te denken. God houdt mensen bezig, of ze nu in Hem geloven of niet. Het heldere licht van God op onze cultuur werpen, en geloof bij de tijd houden, dát hoop ik te doen. Hoe dat er precies uit zal zien, weet ik nog niet, maar ik heb er veel zin in.

Willem Roskam woont in convivium Villa Spina Rosa. Hij heeft bestuurskunde gestudeerd en is nu bezig met de afronding van de predikantsopleiding aan de PThU (vestiging Amsterdam)

Helend aanwezig zijn

Mijn naam is Hilde Boekeloo (21) en ik ben in september begonnen aan de master Predikant-Geestelijk Verzorger in Groningen. De bachelor Theologie heb ik gedaan in Kampen. Omdat de studenten die daar tot 2013 kunnen studeren allemaal ouder zijn, zal ik voor altijd de jongste student(e) blijven die daar de bachelor nog heeft kunnen afmaken, best bijzonder dus ;) Ik ben na mijn middelbare school begonnen met theologie omdat ik het interessant vond om na te denken over vragen die te maken hebben met geloven, God en spiritualiteit. Aan deze keuze heb ik nooit meer getwijfeld. Theologie is ontzettend interessant en ik vind het uitdagend om bij alles wat ik leer een eigen positie in te nemen. In de toekomst hoop ik namens de PKN, als representant van een geloofsgemeenschap, werkzaam te zijn in een instelling als geestelijk verzorger en in persoonlijke gesprekken na te denken over levensvragen. Het leuke aan geestelijke verzorging vind ik, dat zij midden in de maatschappij, tijdens belangrijke overgangsmomenten, zich bezighoudt met religie en zingeving. De volgende definitie van Geestelijk Verzorging is voor mij ontzettend inspirerend en geeft exact weer wat ik belangrijk vind en hoe ik graag in mijn ambt zou willen zijn; 'de geestelijk verzorger is eropuit dat mensen geheeld, en dus beter worden. Ook en misschien wel juist als ze niet te genezen zijn. Dat hun levensverhaal gekend wordt, ook al kunnen ze het zelf niet (meer) vertellen'.

Hilde Boekeloo woont in convivium Pakhuis London. Zij volgt de master Predikant-Geestelijk Verzorger aan de PThU (vestiging Groningen)

Reünie Nieuw Ruimzicht 71/72

Na 40 jaar hebben Ruimzichtenaren uit de jaren 71/72 elkaar weer getroffen om bij te praten. Het was een feest van de herkenning! Eerst even door de veranderde lichamelijke kenmerken heenkijken (meer of minder buik, meer of minder haar, meer rimpels) maar dan zag je toch al gauw weer de huisgenoten van 40 jaar geleden verschijnen. Wat leuk om alle handgebaren, alle ogen weer te herkennen en de pantoffels/huisschoenen weer te herinneren...

intieme, dierbare details. Een hernieuwde kennismaking na veertig jaar, die een warme en prettige sfeer uitstraalde.
We zijn zo dicht mogelijk bij Ruimzicht gaan zitten, op Hydepark. Bij het begin waren ook mevrouw Wolfensberger, Walter Kassies, Gerda Hesselink en Jan van Amerongen van de docenten aanwezig. Ook de mensen die waren overleden hebben we op levendige wijze herdacht, waarbij mijnheer Hilhorst extra aandacht kreeg van het Tandem Snorfiets.
Opvallend was dat de meeste mensen na 40 jaar duidelijk konden aangeven welke kaders voor het leven ze hadden meegekregen op Ruimzicht. Jongeren werden daar met respect aangesproken op hun verantwoordelijkheden en mogelijkheden. Op die manier kom je stevig in het leven te staan.

Rolien de Jong

Personalia

Geboorteberichten:
8 december 2012:Yme Jacob zoon van Fem Pluimers en Johan Holwerda
4 januari 2013: Floris Ruben zoon van Josien en Rudolf Riphagen-Dalhuisen

Overleden:
Ds. M.E. Duyverman (Ruimzicht 1936-1937 Studentenhuis Utrecht 1937-1940) 20-08-2012 te Oosterbeek

Inauguraties:
26 november 2012; De Stadhouder: Annelies Overvliet, Thijs Sogtoen, Joël ten Cate, Jonathan van der Kamp

Lustrum:
20 april 2013: Convivium Tout Passe

Huwelijken:
6 september 2012 Tamar van der Maten met ? van der Stoel

Bevestiging en Intrede:
6 januari 2013: mevrouw R. van Selm in de Protestantse Gemeente Nieuwland

Gekomen in:
Pakhuis London: Erik Voogd
Moeshoes: Gosse Hoekstra
Akapella: Laurens Neels, Annemarije Erdmann
Tout Passe: Tamara Stuij, Marleen Campmans

Vertrokken uit:
Moeshoes: Dik ten Hove
Akapella: Stephanie de Ridder, Jaap Reinders
Tout Passe: Simon Stuij, Judith Immink

Het Keuken Blok

Conviviumcake

Inderdaad, weer 's wat anders. Oorspronkelijk bedoeld voor een kerkelijke gemeenschap, maar het zou in de convivia ook heel goed kunnen smaken.

Ingrediënten:
- 1 kilo geloof
- 2 pond hoop
- 10 ons liefde
- 1 pakje verdraagzaamheid (op kamertemperatuur)
- 1 potje aandacht (merk Caritas)
- 1 volle eetlepel geduld
- halve eetlepel zelfbeheersing
- 1 dl. vriendelijkheid
- 1 dl. vergeving
- ruime theelepel tevredenheid
- snufje zachtmoedigheid
- mespuntje nederigheid
- gist van de Heilige Geest
- flinke scheut humor

Bereiding:
Meng in de kom de liefde, het geloof en de hoop door elkaar. Voeg het pakje verdraagzaamheid toe, samen met het potje aandacht, de eetlepel geduld en de halve eetlepel zelfbeheersing. Kneed het voorzichtig met de hand net zo lang tot een romig mengsel ontstaat. Meng de vriendelijkheid en de vergeving door elkaar en giet het al roerend door het mengsel. Voeg als laatste de tevredenheid, de zachtmoedigheid, de nederigheid en het gist van de Heilige Geest toe. Breng het geheel op smaak met een flinke scheut humor. Laat het deeg enige tijd rijzen. Bak de cake vervolgens in een gematigde oven tot hij klaar is.
Eet smakelijk!

Florida de Kok

Het zwaard

In het vorige nummer van 'RuimZicht' las ik het speelse artikel over het gebruik van het zwaard in sommige convivia tijdens de inauguratie. Ik moest denken aan mijn eigen studietijd op Ruimzicht 1948 - 1950. Hoewel ik me de finesses niet goed meer herinner, was dit ritueel toen ook al in gebruik, maar ik denk dat dit al van de eerste tijd dateert. In het boek van dr. G.A. Wumkes, Leven en werk van J. van Dijk Mzn 2e druk 1948 lees ik op p.105 dat in 1869 de oudste scholieren het evangelisatiewerk te Halle kregen opgedragen. Wanneer ze het catechetisch onderwijs in psalmen en gezangen hadden voltooid, 'kregen zij de ridderslag als zendeling van Halle'. Dat deze uitdrukking er zo zonder commentaar staat, lijkt erop te wijzen dat dit ritueel toen al vanzelfsprekend was. Van Ds. Van Dijk is bekend dat hij van symbolische handelingen hield, ik zou mij kunnen voorstellen dat de intrede in Ruimzicht voor hem een belangrijke overgang was die een ridderslag verdiende. Wanneer deze traditie is ingevoerd, direct al of later is mij onbekend. Het kleine Ruimzicht heeft bestaan van 1868 - 1884, toen besloten werd het gebouw te vergroten. Wellicht zijn er anderen die meer weten.

Rinze Houtsma

ruimzicht studeren wonen bezinnen

Bestuur
Ds. D.H.J. Steenks, *voorzitter*
Mw. J.F. Folkertsma, *secretaris*
R.V. van der Graaf, *penningmeester*
Mw. ds. J.S. Dondorp
dhr. W.A. Roskam
Ds. H.J. Oortgiesen
Mw. ds. E.M. Post

Raad van Toezicht
Mw. K. Tulner, *voorzitter*
Drs. A. den Hertog, *secretaris*
Mr. H.J. de Boer
Ds. J.J.F. van Melle
vacature, namens synode P.K.N.

Staf
Mw. ds. F.A.H.A. de Kok, *convivium-pastor*
Mw. P.J.M. Mulder, *chef de bureau*
Mw. H.W. Verschoor, *administratie*

Centraal adres
Cornelis Houtmanstraat 2,
3572 LV Utrecht
Telefoon (030) 254 02 48
Fax (030) 254 02 96
E-mail: info@ruimzicht.nl

Postbank (ING) 9002
Bank 6963 61 418 (ING Amsterdam)

DE CONVIVIA

'De Hooge Stoep' te Amsterdam
16 bewoners

'Pakhuis London' te Groningen
12 bewoners

'Moeshoes' te Groningen
8 bewoners

'Doedoleith' te Leiden
9 bewoners

'Tout Passe' te Utrecht
12 bewoners

'Villa Spina Rosa' te Utrecht
11 bewoners

'Akapella' te Utrecht
15 bewoners

'De Stadhouder' te Utrecht
9 bewoners

2013 Lustrumjaar

145 jaar Ruimzicht